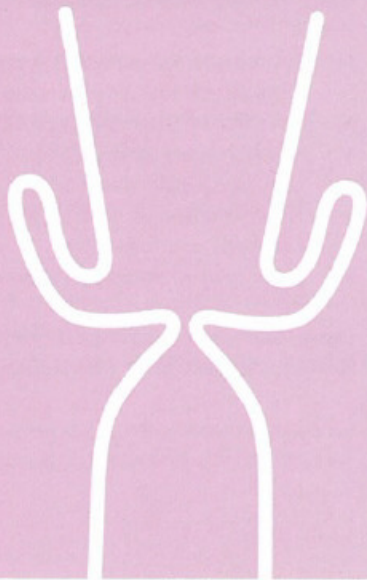

-referencemateriale til brug ved auditiv beskrivelse af dysfoniske stemmer

Auditiv stemmeanalyse

Auditiv stemmebeskrivelse af dysfoniske stemmer

Referencematerialet blev udviklet i 2003 og er nærmere beskrevet i et temanummer af Dansk Audiologopædi (Dansk Audiologopædi nr. 4, årg. 39, 2003). Referencematerialet blev til i et samarbejde mellem medarbejdere tilknyttet audiologopædistudiet og stemmefaggruppen fra Tale-læseafdelingen på Center for Specialundervisning i det daværende Roskilde Amt.

Udgangspunktet for Referencematerialet er en række termer udvalgt i forbindelse med en empirisk undersøgelse blandt øre- næse- halslæger og logopæder (Lihme et al 1993, Lihme Dansk Audiologopædi nr. 4, årg. 38, 2002).

Formålet med referencematerialet er at opnå:

- fælles procedure for den auditive beskrivelse af dysfoniske stemmer
- bedre intra- og interpersonel enighed i bedømmelsen af stemmer
- ensartet fagsprog og vurderingsgrundlag
- fælles terminologi regionalt, nationalt og internationalt
- et arbejdsredskab der sikrer en differentieret undervisning og herigennem opøver elevens gehør med henblik på selvregulering
- kvalitetssikring i evaluering af et undervisnings- / behandlingsforløb

Stemmeeksemplerne er autentiske; det har derfor ikke været muligt at finde helt 'rene' eksempler, med kun et enkelt fremtrædende karakteristika. Vi har i udvælgelsen prioriteret eksempler hvor den aktuelle kvalitet er den dominerende.

Der er valgt tre grader inden for hver kvalitet, hvor grad 1 svarer til let grad, grad 2 svarer til moderat grad og grad 3 svarer til svær grad. Ved kvaliteterne hypofunktionel, diplofoni og intermitterende afoni er det kun lykkedes at finde ét

---

anvendeligt eksempel.

Kønnet på personen bag stemmeeksemplet fremgår kun, hvis vi har valgt at give eksempler på både kvinde- og mandestemmer ved samme kvalitet og grad. Dette er gjort ud fra et ønske om at tydeliggøre sammenhængen mellem køn og grundtone (F0).

Den foreliggende udgave af Referencematerialet er tredje version. Eksemplerne er udvalgt med det oprindelige materiale som reference. Arbejdsgruppen bag udviklingen af Skema til udredning af dysfoni har været med til at bedømme og udvælge eksemplerne.

Den tekniske kvalitet er forsøgt optimeret. Optagelserne er foretaget i foniatrisk-logopædisk klinik, Køge sygehus, samt på Center for specialundervisning i Roskilde, med accept af de personer der medvirker.

Optagelserne er primært digitale. Enkelte eksempler er gengangere fra den første version af referencematerialet. Disse eksempler er optaget analogt på kasettebåndoptager.

Grad af dysfoni er indføjet som noget nyt, og kan dække over samtlige kvaliteter alene eller på samme tid. Denne kategori er indføjet for at den auditive vurdering kan være sammenlignelig med f.eks. GRBAS-skalaen, som ofte anvendes i internationale studier. Graden er ikke udtryk for summen af forskellige kvaliteter, men en samlet vurdering af dysfoniens sværhedsgrad.

På de følgende sider findes definitioner af de forskellige kvaliteter.

Hyperfunktionel

Perceptuelt

Presset, spændt stemme

Fysiologisk

Der er en hyperfunktion af stemmelæberne og en lang lukkefase
Til tider ses aktivitet i de falske stemmelæber

Eventuelle symptomer

Stemmetræthed, globulusfornemmelse, rømmetrang

Eksempler på mulige diagnoser

Fonasteni

Funktionel dysfoni

Hypofunktionel

Perceptuelt

Blød, svag stemme, ofte energifattig

Fysiologisk

Der kan ses stor amplitude og kort lukkefase, stemmelæberne er ofte normale

Eventuelle symptomer

Manglende stemmestyrke

Nedsat gennemslagskraft

Stemmetræthed

Eksempler på mulige diagnoser

Funktionel dysfoni

Fonasteni

Grov

Perceptuelt

'Uregelmæssig' støj i forbindelse med lav taletonehøjde
Taletonehøjden lavere end normalt i forhold til alder og køn

Fysiologisk

Stemmelæberne er ofte fortykkede og ødematøse
Uregelmæssigt svingningsmønster som følge af de patologiske forandringer
Evt. reduceret længdespænding
Evt. aktivitet i falske stemmelæber

Eventuelle symptomer

Stemmen for dyb og med støj.
Højdefunktionen reduceret eller ophørt

Eksempler på mulige diagnoser

Kronisk laryngitis
Nervus laryngeus superior parese
Reinkes ødem
Ventrikulær dysfoni
Sinus morgagni prolaps

Diplofoni

Perceptuelt

To grundtoner høres samtidigt

Kan optræde intermitterende

Fysiologisk

Stemmelæbernes svingningsmønster kan være afvigende

Der kan være forskel på masse, spænding og hastighed mellem højre og venstre stemmelæbe

Glottislukket kan være kompromitteret, således at der dannes to fonationsområder

Eventuelle symptomer

Stemmen påfaldende

Stemmetræthed

Eksempler på mulige diagnoser

Recurrensparese

Andre neurologiske lidelser

Dystoni med slimhindeforandringer, oftest unilateralt el. asymmetrisk

Skur

Perceptuelt

Metallisk, skarp støj

Taletonehøjden kan være normal

Fysiologisk

Stemmeløbernes svingningsmønster kan være uregelmæssigt

Der kan ses nedsat randkantforskydning, hævelse og patologiske forandringer på en del af stemmelæben

Eventuelle symptomer

Stemmetræthed

Problemer med højdefunktionen og med at reducere stemmestyrken

Instabil stemme

Eksempler på mulige diagnoser

Dysfoni med slimhindeforandringer (cyste, noduli, polyp)

Arvæv

Knirk

Perceptuelt

En regelmæssig lyd der ligger under personens normale tale tonehøjde (pind henover et stakit eller guiero-instrumentet)

Forekommer ofte intermitterende i en ellers normal stemme

Kan produceres som et selvstændigt register i bunden af stemmeomfanget

Fysiologisk

Kan produceres med normale stemmelæber

Stemmelæberne svinger med lang lukkefase og lille amplitude

Svingningsmønstre kan variere fra person til person

Larynx ofte i for lav position

Eventuelle symptomer

Stemmetræthed, globulusfølelse, rømmetrang

Eksempler på mulige diagnoser

Fonasteni

Funktionel dysfoni

Reflux laryngit

Luftfyldt

Perceptuelt

H-støj sammen med fonation
Mangler klang og styrke

Fysiologisk

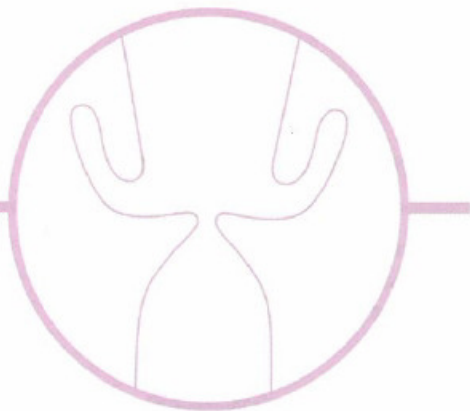
Ufuldstændigt lukke i glottis
Nedsat (eller ingen) adduktion

Eventuelle symptomer

Tørhed, stemmetræthed
Kort fonationstid
Manglende stemmestyrke

Eksempler på mulige diagnoser

Recurrensparesse
Arvæv
Neurologiske lidelser (parkinsonisme, sklerose, ALS)
Funktionel dysfoni
Presbyfoni

Hyperfunktionel og luftfyldt

Perceptuelt

Presset, spændt stemme

H-støj sammen med fonation

Fysiologisk

Der er hyperfunktion af stemmelæberne

Patologiske forandringer kan kompromittere glottislukket

Der kan ses medspændinger i de falske stemmelæber

Eventuelle symptomer

Stemmetræthed, ømhed

Kort fonationstid

Spændinger i hals- og nakke-region

Eksempler på mulige diagnoser

Kronisk laryngitis

Slimhindeforandringer (noduli, polyp, ødemer, cyste)

Arvæv

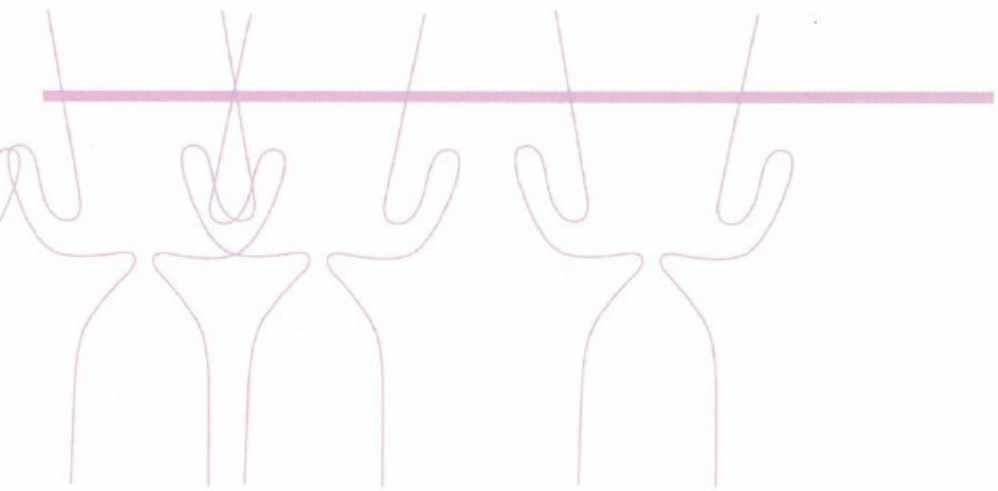
Papillom

Funktionel dysfoni

Fonasteni

Recurrensparese

Afoni

Perceptuelt

Ingen stemt lyd, men ofte høres hvisken

Kan optræde intermitterende

Fysiologisk

Stemmelæber kan være normale, men med ufuldstændigt glottislukke

Stemmelæber kan være uden randkantforskydning, og slimhinden evt. bundet til undertaget

Stemmelæber kan være røde og væskespændte

Eventuelle symptomer

Stemmesvigt

Stemmetræthed, tørhed, ømhed, smerter

Eksempler på mulige diagnoser

Psykogen eller funktionel afoni/dysfoni

Arvæv

Akut laryngitis

Dobbeltsidig recurrensparese

Registerbrud

Perceptuelt

Ukontrollerede abrupte skift mellem fuld- og randregister, næsten altid ledsaget af tilsvarende spring i tonehøjde i enten opadgående eller nedadgående retning
Stemmen knækker under sammenhængende tale

Fysiologisk

Kan produceres med normale stemmelæber
Ofte ses spændinger på ydre hals og larynx i løftet position

Eventuelle symptomer

Stemmen svigter og er instabil
Manglende styrkefunktion
Stemmen påfaldende

Eksempler på mulige diagnoser

Psykogen/funktionel dysfoni
Mutationsstemme
Præsbyfoni

Spørliste

Det første spørnummer indeholderannonceringen af indholdet i det efterfølgende spørnummer.

Dette giver mulighed for, at benytte cd'en på to forskellige måder:

- 1) normal præsentation af stemmetyperne
- 2) træning i at bestemme stemmetyperne ved at undlade at høre annonceringen

Sporliste

Sporliste

Indhold

01-02	Dysfoni grad 3, mandestemme
03-04	Dysfoni grad 3, kvindestemme
05-06	Dysfoni grad 2
07-08	Dysfoni grad 1
09-10	Hyperfunktionel grad 2
11-12	Hyperfunktionel grad 1, mandestemme
13-14	Hyperfunktionel grad 1, kvindestemme
15-16	Hypofunktionel grad 2
17-18	Grov grad 3, kvindestemme
19-20	Grov grad 3, mandestemme
21-22	Grov grad 2
23-24	Grov grad 1
25-26	Diplofoni grad 3
27-28	Skur grad 3
29-30	Skur grad 2
31-32	Skur grad 1

33-34	Knirk grad 3
35-36	Knirk grad 2
37-38	Knirk grad 1
39-40	Eksempel på knirk og hyperfunktionalitet
41-42	Lufftyldt grad 3
43-44	Lufftyldt grad 2
45-46	Lufftyldt grad 1
47-48	Hyperfunknel og lufftyldt grad 3
49-50	Hyperfunknel og lufftyldt grad 2
51-52	Hyperfunknel og lufftyldt grad 1
53-54	Afoni
55-56	Intermitterende afoni grad 2
57-58	Registerbrud grad 3
59-60	Registerbrud grad 2
61-62	Registerbrud grad 1

COPYRIGHT © 2010 2. udgave 2010

Udarbejdet af stemmefaggruppen fra kommunikationsafdelingen
ved Center for Specialundervisning i Roskilde og øre-, næse- halskirurgisk
afdeling ved Køge sygehus

Inge Ernst Kølle

iek@regionsjaelland.dk

Solveig Gunvor Pedersen

solveig.gunvor.pedersen@skolekom.dk

Anne Bingen-Jakobsen

anne.bingen-jakobsen@skolekom.dk

i samarbejde med medarbejdere tilknyttet Audiologopædistudiet,
Københavns Universitet

Niels Reinholt Pedersen

reinholt@hum.ku.dk

Preben Dømler

pd@hum.ku.dk